

perante en el momento en que han de ser aplicadas, sin que a los jueces se les exija nada más que acatarlas y aplicarlas escrupulosamente, sin más consideraciones». Les conclusions del llibre es tanquen amb aquesta valoració crítica: «Por lo que se refiere a los legisladores, no se puede, pese a lamentarse la circunstancia, sino constatar un progresivo empobrecimiento del léxico muy contrario a los principios rectores del Derecho». I el llibre acaba amb una seleccionada i escaient bibliografia citada.

Tot i la consideració positiva que certament faig de la publicació d'aquest important volum, escau d'assenyalar que, tenint en compte la naturalesa de l'obra, hauria estat aconsellable que inclogués un índex final que permetés localitzar fàcilment els llocs dins el llibre en què es tracta de cada mot.

Joaquim Triadú i Vila-Abadal i Ester Franquesa i Bonet (coord.). **Llibre d'estil jurídic. Centre d'Estudis Garrigues**. Cizur Menor: Editorial Aranzadi, 2010. 402 pàgines. ISBN 978-84-9903-557-4

Carles Duarte i Montserrat*

Sovint els llibres d'estil, els manuals de redacció i els vocabularis o diccionaris jurídics han estat fruit d'iniciatives institucionals, com les de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, els col·legis d'advocats o de notaris, les universitats, etc. En aquesta ocasió, però, tot i que compti amb un ampli suport de governs i col·legis professionals, ens trobem davant d'una publicació impulsada i assumida per un prestigiós bufet d'advocats, que, a més, té la seva seu principal fora de l'àmbit lingüístic català. Cal celebrar, doncs, que després de l'elaboració del *Libro de estilo Garrigues* (2005), encomanada en el seu moment als experts Alberto Gómez Font i María Peña, s'hagi realitzat aquest volum especialment concebut per al català, que no és una mera versió catalana del treball previ dut a terme per al castellà.

El llibre s'inicia amb un pròleg del president del bufet Garrigues, Antonio Garrigues, encapçalat per una ben encertada citació, plena de saviesa, del seu oncle i eminent jurista Joaquín Garrigues Díaz-Cañabate, sobre el paper determinant que el llenguatge compleix en el món del dret: «Els juristes vivim de les paraules dites o escrites». Antonio Garrigues ens recorda, a més, en el

* Carles Duarte i Montserrat, lingüista, director de la Fundació Lluís Carulla i membre del Consell de Direcció de la *Revista de Llengua i Dret*.

text esmentat la importància de la tradició del llenguatge jurídic català, que es remunta a documents del segle XI.

A continuació hi trobem una introducció en què Ester Franquesa ens explica l'estructura del llibre i el procés seguit per preparar-lo. El primer capítol s'orienta a les qüestions ortogràfiques, on s'examinen els signes diacrítics (casos d'accentuació dubtosa, l'accent diacrític, la dièresi...), les normes que regulen l'ús dels signes ortogràfics i de puntuació (coma, punt i coma, punt, dos punts...), els criteris que convé aplicar en l'ús de les majúscules i minúscules i les regles de partició de mots a fi de línia.

Després de deixar enrere aquest primer capítol dedicat al vessant més estrictament formal de la representació gràfica, el llibre s'endinsa en un segon capítol, de més gruix i més fonamental, destinat a examinar-hi aspectes sintàctics, morfològics i lèxics. S'hi desenvolupen, d'una manera alhora clara i exhaustiva, temes tan significatius com els dubtes i les vacil·lacions sobre gènere i nombre; les convencions en el camp de les abreviacions (abreviatures, sigles i acrònims, símbols i codis), presentades d'una manera minuciosa i pràctica; els llatinismes, incloent-hi una prou completa relació de les locucions llatines més freqüents en l'àmbit jurídic, i els adverbis numerals llatins; els noms comuns i els noms propis no catalans, és a dir la complexa problemàtica dels manlleus i els estrangerismes, però també la manera de referir-se als noms de lloc i de persona no catalans; l'expressió de les xifres, és a dir els procediments de representació numèrica amb cardinals, ordinals, partitius, proporcionals, col·lectius, la numeració romana i la indicació de dates, d'hores (personalment trobo discutible el criteri d'escriure «L'acte començarà a les 5.00 h», perquè afegeix innecessàriament opcions al costat de formes com «a les cinc» o «a les 5 h») i de percentatges; l'estudi força sistemàtic i aprofundit d'alguns dels dubtes més sovintejats en la redacció jurídica, com els que afecten l'ús del gerundi, sobretot els incorrectes gerundis de posterioritat, copulatiu i específicatiu, els usos impropis d'uns verbs concrets, com *acordar*, *cessar*, *complimentar* o *contemplar*, els règims verbals incorrectes, l'ús inadequat del futur amb caràcter d'obligació o de probabilitat, el canvi i la caiguda de les preposicions i algunes locucions prepositives errònies acompanyades de les equivalents correctes, els pronoms febles, la necessitat d'evitar l'abús de la nominalització, un criteri també propugnat per al llenguatge jurídic en altres idiomes, l'ús de *mateix* i de *propi*, l'abús dels possessius, les fórmules poc recomanables d'afalac i de submissió i tot un reguitzell d'expressions controvertides que poden provocar errors o confusions, com ara *amb data* / *en data*, *amb vista a* / *en vista de*, *aquest*/*present*, *biannual*/*biennal*, *bimensual*/*bimestral*, etc. Aquest segon capítol del

volum es tanca amb una utilíssima selecció de termes i expressions de naturalesa jurídica que solen presentar dubtes d'equivalència, com *desbauciar*: *desnornar*, *nota de asume*: *full de conformitat* o *otrosí*: *altressí*.

Un altre capítol igualment rellevant del volum és el tercer, que analitza elements de redacció i d'estil. D'entrada, el manual dóna en aquest part algunes orientacions generals sobre pautes de redacció, relatives a l'ordre dels components de les frases, els paràgrafs, la repetició de mots i la veu passiva. Tot seguit s'ocupa d'aspectes formals dels textos, com el sagnat o la justificació de paràgrafs. A continuació s'ocupa de la tipografia (cursiva, versaleta, negreta i subratllat) i dels tractaments protocol·laris, tant pel que fa a les diverses formes com als criteris d'ús. El capítol tercer es tanca amb un apartat dedicat a citacions, notes a peu de pàgina i referències i amb un altre sobre la consulta dels diccionaris.

El capítol quart, més breu, tracta d'una matèria tan actual com pràctica i convenient: el tractament informàtic dels textos (format i correcció dels textos i altres funcions).

En un llibre d'estil com aquest, un dels capítols que previsiblement seran més utilitzats i, per tant, més cabdals i influents és el que correspon als documents jurídics. En aquest cas és el capítol cinquè i s'hi fa referència a les qüestions generals de redacció (procés d'escriptura, principis de redacció, recomanacions d'estil) i a la presentació i l'anàlisi dels tipus més freqüents de text: cartes, dictàmens i informes, propostes de prestació de serveis professionals, escrits adreçats a l'Administració —solicituds, denúncies, alegacions, recursos, demandes, querelles—, contractes, documents notariais i fins i tot correus electrònics, amb unes recomanacions de contingut i format francament interessants i oportunes, atesa la proliferació d'aquesta mena de comunicacions. Aquest cinquè capítol es tanca amb una mostra de models esquemàtics de textos, amb l'estructura de la carta, de l'informe, de la sol·licitud, de la denúncia, de l'escrit d'alegacions, del recurs i del contracte. Potser hauria convingut ser més generosos quant als exemples en aquest bloc.

El sisè capítol del volum s'ocupa succintament del dret lingüístic i s'hi presenten les normes principals sobre l'ús de les llengües en el procediment administratiu, a l'Administració de justícia, als documents notariais i als registres públics, o els criteris que cal seguir en el cas de les traduccions.

Completen el llibre tres eines que arrodoneixen amb bon criteri la seva utilitat: una «Bibliografia», un «Índex analític» i una «Taula de citacions normatives».

Ens trobem, doncs, davant d'una obra que constitueix una aportació intel·ligentment enfocada i singularment positiva per a la normalització de la llengua catalana entre els professionals del dret, que amplia saludablement el repertori d'instruments de treball en aquest camp des d'una perspectiva moderna i renovada.

Josep À. Mas. **El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians.** Benicarló: Onada Edicions, 2008. 228 pàg. ISBN 978-84-96623-28-6

Carles de Rosselló*

En *El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians*, Josep À. Mas, professor del Departament de Lingüística Aplicada de la Universitat Politècnica de València, es planteja com a objectiu respondre quins són els models de llengua que coexisteixen en els mitjans de comunicació al País Valencià i com es relacionen amb les ideologies. Més concretament, la hipòtesi principal que basteix és que la ideologia del parlant condiona la tria del model de llengua.

El llibre de Mas és interessant pel tema que proposa —la relació entre llengua d'identificació i l'ús— i altres motius que anirem esgranant en les línies següents. De fet, però, no cal obrir ni el primer full perquè en puguem destacar el primer element: la portada. En un rètol de trànsit fictici, l'expressió «conduïx amb precaució» es converteix en «conduïx ab precaució» gràcies a la perícia d'un grafiter, que, d'aquesta manera, adequa el missatge del senyal al model de llengua que sent com a propi. La portada, doncs, es revela com una declaració d'intencions del que trobarem a l'interior del llibre.

El morfema ideològic té la base en la tesi doctoral del professor Mas. Ens trobem davant d'una obra amb poques concessions als lectors poc avesats a la lectura científica. Constituïda per quatre blocs —presentació d'objectius i hipòtesis, marc teòric i metodològic, resultats i conclusions—, el marc teòric té una presència molt important i, en conseqüència, l'ús abundant de terminologia no en permet una lectura senzilla ni àgil. I és que la voluntat academicista del

* Carles de Rosselló, tècnic en normalització lingüística i membre del Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC-UB).